

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

Szerkesztői levél

A kreatív foglalkozást végzők egyre keresettebbek Európában. A lendületet, a korszerűséget és a sokszínűséget jelképezik. A kreativitás azonban növekedést is jelent, és ennek köszönhetően vonzóbbá válik a városok és a régiók számára. Számos tanulmány világít rá arra, hogy Európában és egyre inkább a CENTROPE-ban is „a kreatív gazdaság a növekedés hajtómotorja”. Emellett a formatervezés, a film és a zene körül forgó élénk fesztiváliek és vásári kavalkád a CENTROPE mint dinamikus és sokszínű kreatív telephely megtapasztalható alkotórészét is jelenti. Bemutatjuk Önöknek az őszi kiemelt rendezvényeit, megismertetjük Önöket a Közép-Európa Régió kreatív iparágainak intézményeivel és vállalataival, valamint utánajárunk a régió lehetőségeinek, hogy a jövőben Európa számottevő kreatív telephelyévé váljon.

A **centrope.news** negyedévente a CENTROPE-t foglalkoztató, kiválasztott témákról tájékoztatja Önöket. Az ötödik szám súlypontja: „a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság”.

Amennyiben rendszeresen meg szeretné kapni a centrope.news-t, kérjük, küldjön egy e-mailt a CENTROPE projektitkarságának..

Kellemes olvasgatást kíván
a CENTROPE munkaközössége

Kreatív CENTROPE: a kreatív gazdaság mint a növekedés hajtómotorja	2
Lemezjátszó mint „centrópai” piaci hézag	6
Luxus és szerénység között: formatervezés a CENTROPE-ban	8
Bekapcsolt kamerák a CENTROPE-ban	12
CENTROPE projekt-hírek: “Ready for Take Off”	15

Kreatív CENTROPE: a kreatív gazdaság mint a növekedés hajtómotorja

A kreatív iparágak, tehát az olyan szakmai ágak, mint a multimédia, szoftver, reklám, grafika, formatervezés, zene és építészet egyre jelentősebbé válnak a CENTROPE-ban. Néhány üzletág több éves hagyományra tekinthet vissza, mások pedig röviddel ezelőtt kezdtek gyökeret verni a Közép-Európa Régióban. Az a közös bennük, hogy a CENTROPE sikertörténetének lényeges összetevőjét alkotják.

Kreatív fellendülés

A „kreatív iparágak“ vagy kreatív gazdaság elnevezés a gazdaság azon heterogén területét jelöli, amely művészi-kreatív tartalmú javakat és szolgáltatásokat nyújt a tömeges közönségnek. Hogy mely ágazatok tartoznak végül is a kreatív gazdaság körébe, az erősen függ a mindenkorin sajátos regionális és helyi környezettől. Egységes vélemény uralkodik a tekintetben, hogy a kreatív iparágak a posztindusztriális társadalom hajtómotorjának számítanak. Így például az Európai Bizottság megbízásából készült tanulmány a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság éves forgalmát 2003-ban Európában 654 milliárd euróban számszerűsíti – ezzel jelentősen megelőzve az autóipar éves forgalmát. 2004-ben Európában már 5,8 millióan dolgoztak a kreatív iparágakban.

A kreativitás vonzó

A regionális fejlődés szempontjából Matthias Horx, német trend- és jövőkutató is nagy jelentőséget tulajdonít a kreatív iparágaknak. Azok „a régiók és városok, amelyekben nagy a kreatív foglalkozást űzők aránya (...) sok szempontból egy átalakulási folyamat részesei“. Horx szerint a kreatív foglalkozást űzők jelenléte növeli az innovációs erőt és a rugalmasságot, ami az önálló vállalkozók arányának emelkedését eredményezi, és általában kedvezően hat ki a gazdasági fejlődésre. Valójában a kreatív iparágaknak a versenyképességre, a munkaerőpiacra, valamint a városok és régiók vonzerejére gyakorolt döntő jelentőségű hatását a nemzetközi tanulmányok is igazolják. Richard Florida már 2001-ben elemezte „The Rise of the Creative Class“ c. bestsellerjében, hogy a kreatív foglalkozást űzők elsősorban azokat a helyeket választják életvitelük és munkájuk központjául, amelyek liberalizmust, nyitottságot és sokszínűséget sugároznak és annak jegyében élnek, és így újabb attraktivitást és vonzerőt kölcsönöznek nekik.

A kreatív gazdaság felfedezése

Míg egyes országok, mint például Nagy-Britannia már az 1980-as évek elején felfedezték a kreativitást mint gazdasági tényezőt, addig Közép-Európában tovább tartott, míg a mindenkorin nemzetgazdaság lényeges részeként felfedezték a kreatív

gazdaságot. Ma a CENTROPE-ban szorgosan dolgoznak a kreatív gazdaság stratégiáin, és támogatási intézkedéseket is nyújtanak.

Így például Magyarországon az eredetileg a „Kultúra 2000“ EU-program megvalósítására életre hívott Kultúrpoint Iroda időközben a művészek és a kreatív foglalkozást űzők hálózati platformjaként működik. Többek között a neves győri Mediawave Filmfesztivállal párhuzamosan a határokon átnyúló együttműködés előmozdítására egy úgy nevezett „Behind the Scenes“ konferenciát is szerveztek. A rendezvény célja az volt, hogy egyrészt fórumot nyújtsanak a kreatív foglalkozást űzőknek, másrészt pedig hogy a magyar kreatív gazdaságot megismertessék a nemzetközi közönséggel, ezzel is megkönnyítendő a határokon átnyúló projektek megvalósítását.

A CENTROPE számára követendő példák lehetnének a dél-magyarországi Pécs tevékenységei. Nemrégiben a kulturális tevékenységek inkubátorát hozták létre, amely többek között műtermet biztosít a kreatív foglalkozásúaknak, hang- és filmstúdióval rendelkezik, a kreatív gazdaság vállalkozóinak workshopokat szervez és ezen túlnyúló szolgáltatásokat nyújt a kis- és középvállalatoknak.

A kreatív réteg támogatása

Burgenlandban és Bécsben 2003/2004-től külön támogató ügynökségek vannak, amelyek kizárólag a kreatív iparágak ügyeivel foglalkoznak. Ennek során a kreatív foglalkozást végzőket mind anyagilag, mind pedig a vállalatalapításban és -vezetésben is segítik. Az utóbbi években a kreatív iparágak terén különösen Bécsre jellemző a határozott dinamizmus. Ma a városban a foglalkoztatottak kerekén 16 százaléka a kulturális iparágakban és a kreatív gazdaságban dolgozik. 1995 és 2003 között a foglalkoztatottak száma 17 százalékkal nőtt. Összehasonlításként: ugyanabban az időszakban a többi gazdasági szektorban csupán 1,7 százalékos növekedést jegyeztek. Versenyorientált pályázati felhívásokkal a „Departure“, a kreatív iparágak bécsi támogató ügynöksége, valamint az „Innovációs és Technológiai Központ“ (ZIT) is támogatja a kreatív iparágak növekedési dinamikáját.

A Kreatív Gazdaság Burgenlandi Központja is azt bizonyítja, hogy a kreatív iparágak nemcsak urbán jelenséget képviselnek. A burgenlandi kreatív foglalkozást űzők irodájaként a központ azt a feladatot tűzte ki célul, hogy erősítse a művészet, a kultúra és a gazdaság közti hálózati kapcsolatrendszerét. 2007 óta a negyedévente megrendezésre kerülő vitafórumokkal akarják előmozdítani a kreatív iparágak és a klasszikus gazdaság közti együttműködést. A megvitatott témák – például „a szülőskert kreatív életre keltése“ – is azt mutatják, hogy a vidéki térség szintén profitálhat a kreatív gazdaság teljesítményeiből.

A tudás kreativitást teremt

A CENTROPE-ban igen határozottan jelen van a kulturális és a tudományos szektor. A művészi terület kiváló minőségű képzési kínálata többek között megteremti az erős és sikeres kreatív szektor fejlődéséhez szükséges előfeltételeket. Ugyanúgy lényeges tényezőt jelentenek az innovációs rendszerben a vállalati munkára felkészítő szakfőiskolák. A Kreatív Gazdaság St. Pölten-i Magánegyeteme a regionális és a nemzetközi innovatív vállalatokkal való együttműködésre tesz kezdeményezéseket. Emellett a formatervezés, a zene és a film terén számos fesztivál és rendezvény is meghatározza a régióról kialakult képet.

Ez a tudományból, művészetből és erőteljes fesztiválkultúrából álló egyveleg optimális légkört kínál a kreatív gazdaságnak. Egyes városok, mint pl. Brno különösen aktívan ezzel az eleggyel érnek el sikereket. A hagyományokban gazdag Janáček Zeneművészeti és Képzőművészeti Akadémia mellett Brno, a szakvásárok városa nemzetközi jelentőségű kreatív rendezvényként a STYL divatvásárral, valamint a Grafikus-Formatervezői Biennáléval is büszkélkedhet. Ezen kívül a szintén Brnóban található Cseh Formatervezési Központ fontos szakismeret-tröszként is rendelkezésre áll. Hasonló szerepet játszik a pozsonyi Szlovák Formatervezési Központ is. 1990-ben a kulturális minisztérium azzal a céllal alapította ezt az állami intézményt, hogy szorgalmazza és ösztönözze a formatervezést Szlovákiában, valamint új fejlődési utakat jelöljön ki.

A klaszterek fejlődésének lehetősége

A CENTROPE-n belüli együttműködés a kreatív gazdaság terén még sok szempontból gyerekcipőben jár. Még kivételt képeznek az olyan határokon átívelően tevékenykedő szereplők, mint pl. a ZONE multimédia vállalat. A CENTROPE-n belül kétségkívül adott annak a lehetősége, hogy a kreatív gazdaság jelentse a súlypontot. Az Osztrák Gazdaságkutató Intézet (WIFO) egyik tanulmánya már 2005-ben arra a következtetésre jutott, hogy a kreatív gazdaság struktúrája a Közép-Európa Régióban a legjobb előfeltételekkel rendelkezik a határokon átnyúló klaszterek létrehozására. Eszerint a CENTROPE kreatív iparágainak inkább termelésközeli területén és az értékképző lánc inkább művészi-kreatív részére összpontosító ún. „tartalmi területen“ tapasztalható erősségek optimálisan kiegészítik egymást.

A régióban a kreatív foglalkozást végzőknek épp Nyugat-Magyarország és Nyugat-Szlovákia termelői szférában tapasztalható erőssége jelent nagy esélyeket. Így például Norbert Kettner, a „Departure“ korábbi ügyvezető igazgatója, ma Bécs idegenforgalmi igazgatója, az autóiipari szektorban lát komoly lehetőséget a klasszikus gazdaság és a kreatív iparágak közti fokozott együttműködésre. De az élettudományok és a multimédia területén is találunk a CENTROPE-ban olyan

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

nemzetközi szinten tevékenykedő, kutatásintenzív vállalatokat, amelyek a kreatív gazdaság lehetséges kooperációs partnereként jöhetnek szóba.

Az Osztrák Kulturális Dokumentáció egyik tanulmánya arra a következtetésre jut, hogy a CENTROPE a zene, a film és a formatervezés terén kiváló keretfeltételeket kínál a klaszterképződéshez. Ennek alapján e potenciálok sikeres megvalósításának előfeltétele a régiók feletti támogatási és képzési programok kifejlesztése, valamint a határokon átnyúló hálózati kapcsolatrendszerek kialakítása és ösztönzése. Ennek köszönhetően nemcsak a kompetenciákat és az erőforrásokat lehetne összpontosítani, hanem közös exportoffenzívákkal a CENTROPE-ból származó kulturális szolgáltatások piacképességét is tovább lehetne javítani.

A CENTROPE-ban tehát nagyszerű kilátásaik vannak a kreatív foglalkozást űzőknek. Az elkövetkező évek majd megmutatják, hogy milyen mértékben sikerül a kínálkozó esélyeket kiaknázni és a CENTROPE-t mint kreatív telephelyet Európa-szerte meghonosítani. A kreatív réteg támogatása

Kapcsolódó linkek

Magyarországi Kultúrpontróda: www.kulturpont.hu

A Kreatív Gazdaság Burgenlandi Központja: www.kreativwirtschaft.net

Departure, a kreatív iparágak bécsi támogató ügynöksége: www.departure.at

A Kreatív Gazdaság Magánegyeteme, St. Pölten: <http://www.ndu.ac.at>

Cseh Formatervezési Központ: www.designcentrum.cz

Szlovák Formatervezési Központ: www.sdc.sk

Lemezjátszó mint „centrópai“ piaci hézag

Az ötlet és a dizájn Ausztriából, az elektronika Szlovákiából származik, a gyártás Csehországban történik – a Pro-Ject Audio Systems audiogyártó vállalat lemezjátszókra szakosodott. A vállalat az egész világba exportál, és az elmúlt években egy sor nemzetközi díjat nyert, többek között a leginnovatívabb vállalati kooperáció díját, a 2007. évi „ECONET-Award“-ot.

A valódi zenerajongók a DVD, MP3 és társai időszakában is a jó vinil (bakelit) lemezre esküsznek. Erre a retro trendre érzett rá Heinz Lichtenegger is: Pro-Ject Audio Systems nevű cége lemezjátszókat gyárt a világpiacra. Az egészben az a különleges, hogy a menő készülékek úgymond igazi CENTROPE-termékeknek számítanak, hiszen cseh, szlovák és osztrák cégek koprodukciójáról van szó.

Az egész 1990-ben kezdődött, amikor Lichtenegger röviddel a vasfüggöny megszűnése után a Litovel cseh gyártócégben partnerre talált ötlete megvalósítására: kiváló minőségű, méltányos árú lemezjátszót akart a piacra dobni. A cseh vállalat, amely az ország egyik legjobb finommechanikai üzemének számított, akkoriban a CD-k megjelenése miatt egyre inkább megérezte az analóg hanghordozók iránti kereslet csökkenését, és az a veszély fenyegette, hogy be kell zárnia a gyár kapuit. Az osztrák céggel való együttműködés végül is ismét új perspektívákat teremtett. Lichtenegger elsősorban azt értékeli a cseh és szlovák partnerekben, hogy szavukat álló, megbízható üzletemberek. Végül pedig „egy sor különböző vonás ellenére nagyon is hasonlóak vagyunk, ami jelentősen megkönnyítette az együttműködést“ – állapítja meg a Pro-Ject ügyvezető igazgatója. Lichtenegger különösen örül annak, hogy a cseh partnerektől a dizájn és a minőségbiztosítás optimalizálására vonatkozóan is folyamatosan érkeznek javító szándékú ötletek. Az osztrák vállalat az elektronikus alkatrészek gyártására szlovák partnert keresett.

A három országban összesen 320-an dolgoznak a lemezjátszók fejlesztésén, a gyártásban és értékesítésben, ahol is nagyságrendjét tekintve a bécsi telephely messze a legkisebb. A készülékeket a világ 78 országába exportálják, és 17 év után is töretlen az érdeklődés a lemezjátszók iránt. A vásárlók ebből a határokon átnyúló együttműködésből elsősorban az árat érzik. A csehországi gyártásnak köszönhetően ezek a kiváló minőségű készülékek már 100 eurótól kaphatók. A Pro-Ject időközben a világ vezető lemezjátszó-gyártói közé tartozik. Világszerte jelenleg évente 40 000 lemezjátszót adnak át a kereskedőknek. „Ezeket a készülékeket elsősorban a magas technikai minőség különbözteti meg a Kínából származó tömegárúktól. Nálunk még minden egyes készüléket manuálisan ellenőriznek“ – hangsúlyozza Lichtenegger a sajátos európai erősségeket az ázsiai konkurenciához képest.

Az idei ECONET-Award zsűrije különösen innovatívnak találta a vállalati kooperációt. A bécsi Audio Tuning Vertriebs GmbH – a Pro-Ject „anyavállalata“ –, valamint a

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

csehországi roznovi SEV Litovel és az AGB Elektro az Ausztria-Csehország kategóriában nyerte el az első díjat. A gazdasági kooperációk ECONET-platformja azt tűzte ki célul, hogy a CENTROPE térségben erősítse a gazdasági szerkezetet, és ösztönözze az innovatív vállalatok, a cégalapítók, az exportőrök és a megfelelő hálózati partnerek együttműködését.

Kapcsolódó linkek

Pro-Ject Audio Systems: <http://www.project-audio.com>

Az ECONET-platform, Csehország: <http://econet-platform.rhkbrno.cz>

Az ECONET-platform, Ausztria: <http://www.econet-platform.at>

Luxus és szerénység között: formatervezés a CENTROPE-ban

2007-ben forró „formatervezői ősz” tanúi lehetünk a CENTROPE-ban. Mivel a formatervezés elsősorban urbán jelenség, pillantást vetünk két CENTROPE partnerország fővárosának – Prága és Budapest – formatervezési világába. A prágai Designblok, a Vienna Design Weeks, a budapesti Design7 és Luxus Brand, valamint a pozsonyi Design +3D határozott életjellel hívja fel magára a figyelmet a közép-európai formatervezés aktuális színpadán.

A cseh fogyasztók „egyszerűnek” és „hasznosnak” tekintik a formatervezett termékeket. Ausztriában és Németországban viszont a presztízs és az exkluzivitás fogalmával társítják a dizájnt – emeli ki Jana Zielinsky, prágai formatervezési tanácsadó a dizájn közértelmezésének leglényegesebb kulturális különbségeit. Ezen imázs kialakulásában bizonyára döntő szerepet játszott a cseh funkcionalizmus, amely az 1920-as és 30-as években világhírré tett szert, és az építészetben, valamint a formatervezésben meghatározó irányzattá vált. A funkcionalitás azon összetevők egyike, amelyek meghatározzák a jó formatervezést. Ugyanis semmi esetre sem csak a „styling” kérdéséről van szó. A formatervezés a felhasználóbarát jelleget, a biztonságot és a tartósságot ugyanúgy magába foglalja, mint az azonosságjegyeket és a márkát. Nem utolsósorban pedig a formatervezés a CENTROPE-ban is egyre jelentősebb gazdasági tényezőt is jelent.

A formatervezés dinamikus piaca

A formatervezés szektorának gazdasági jelentőségét számszerűsíthetjük is: kereken 410 000 formatervező alkot Európában (az EU 27 országában), és évente kereken 35 milliárd euró forgalmat generál. Ausztriában kereken 9 550 formatervező dolgozik, akiknek több mint a fele önálló vállalkozóként tevékenykedik. A Cseh Köztársaságban összesen 3 200 formatervezőt tartanak nyilván – becslések szerint azonban 15 százalékuk nem szerepel a nyilvántartásban. Csehországban tíz egyetemi intézményben és kereken 30 szakmát adó középiskolában folyik a képzés. Magyarországon statisztikai adatok szerint összesen 2 500 szakképzett formatervezőt tartanak számon, a négy formatervező akadémián és egyetemen pedig 400 hallgató tanul. Szlovákiában a formatervezés (még) kisebb dimenziókban van jelen. Kereken 2 300-an dolgoznak ebben a szektorban, a formatervezők nagy része negyven év alatti. Számos fiatal szlovák formatervező valamely szomszédos országban dolgozik, például Prágában vagy Bécsben, ahol nagyobb a piac és jobb a karrierlehetőségek.

Mozgalmas találkák a formatervezés színpadán

A CENTROPE-ban, ill. a Közép-Európa Régió közvetlen környékén az idei „formatervezői őszt” a „Designblok” vezette be október elején. A prágai nagyrendezvény eredeti célja az volt, hogy a nyilvánosság széles köreiben érdeklődést keltsen a formatervezés iránt. A

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

látogatók fokozatosan növekvő száma azt mutatja, hogy ez a küldetés sikerrel járt. Az összesen hatvan színhelyen tartott 177 rendezvénynek köszönhetően Prága az idén immár kilencedik alkalommal vált a formatervezés egész Európából érkező rajongóinak kedvelt találkahelyévé. Jana Zielinkynek a „Designblok“ igazgatónőjének nem sok ideje maradt arra, hogy fellélegezzen. „Saját“ rendezvénye után azonnal Bécsbe utazott, hogy közreműködjön a „Vienna Design Weeks“ szervezésében, és a „Design 07 – Die Mitte“ szakkonferencia keretében részt vegyen a közép-európai formatervezés jelenlegi fejlődési irányiról folytatott eszmecsereben. Maxim Velčovský is Bécsbe érkezett, akinek a csillaga jelenleg különösen fényesen ragyog a cseh formatervezés égboltján.

Mindketten úgy vélik, hogy a formatervezés piaca Csehországban, Szlovákiában, Magyarországon és Ausztriában igen hasonló. Csupán az ipari hagyományokban fedezhetők fel különbségek. Csehország erőssége kétségkívül az üvegmunkák készítésében rejlik, amely az országnak nemzetközi hírnevet is szerzett. Csehországban egyre több nagy cég, mint például egy ismert ásványvízgyártó vállalat fordul fiatal hazai formatervezőkhöz a palackok és a címkék megtervezésével kapcsolatban. Itt három éve hatalmas fellendülés figyelhető meg – mondja Zielinsky. Szlovákia elsősorban azzal a gonddal küzd, hogy a formatervezői termékek piaca általában kicsi, és a hazai vevőkör egyszerűen nem tudja magának megengedni a formatervezett termékeket.

Zielinsky hangsúlyozza, hogy Közép-Európában a formatervezőknek és a kreatív foglalkozást űzőknek fokozottabban együtt kell működniük. Arra a kérdésre azonban, hogy vajon a közép-európai vagy akár a „centrópai“ formatervezés potenciálját úgymond „márkajegynek“ tekinti-e, tagadólag válaszol. A jövőben inkább arról lesz szó, hogy az európai formatervezést a többivel szemben pozícionáljuk. „Ezt pedig elsősorban kiváló minőséggel lehet elérni“ – mondja meggyőződéssel a szakma prágai bennfentese.

A formatervezés megvitatása és felhasználása...

A „Vienna Design Weeks“ rendezvénysorozattal szinte egyidőben került sor Pozsonyban a művészeti, formatervezési és médiaegyetemek és főiskolák nemzetközi egyesülete által évente megrendezésre kerülő Cumulus-konferenciára, amely az idén a „Design +3D“ nevet kapta. Formatervezők, építészek, művészek és hallgatók jöttek össze egész Európából, hogy megvitassák a formatervezés, a művészet, a társadalom és a politika közti sokrétű kapcsolatokat.

Végül pedig a „Design7“, a budapesti formatervezői napok, amelyeket immár negyedik alkalommal rendeztek meg. A fesztivál dicsőséges fénypontja volt a Magyar Formatervezési Díj átadása a budapesti Iparművészeti Múzeumban. A formatervezői napok keretében első ízben rendezték meg a „Graphifest“-et, a tervezőgrafikusok és tipográfusok fesztiválját.

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

És akinek mindez még nem elég, annak ajánljuk a „Luxus Brand“ szakvásárt Budapesten, ahol az érdeklődők november 16-tól 18-ig kedvüket lelhetik a luxustermékekben. Egy egykori királyi borház helyiségeiben található a „VAM Design Center“, Közép-és Kelet-Európa egyik legnagyobb kiállítóközpontja. 2007. évi megnyitása óta konferenciák és kiállítások helyszínéül működik – tehát a luxus termékek kiállításnak pontosan a megfelelő királyi keretet nyújtja. Februárban pedig a STYL KABO nemzetközi divatvásár kerül megrendezésre Brnóban, ahol is cseh és nemzetközi divattervezők mutatják be legújabb kollekcióikat.

... oktatása, támogatása ...

Az olyan intézmények, mint a St. Pölten-i New Design University azt bizonyítják, hogy a formatervezés a CENTROPE-ban a nagy fővárosok fesztivál- és szakvásár-felhajtásán kívül is fontos szerepet játszik. Az Alsó-ausztriai Gazdasági Kamara kezdeményezéseként és finanszírozásában ez a kreatív gazdaság első magánegyeteme Ausztriában. Kereken 170 hallgató él ezzel a képzési lehetőséggel, amely a belső építészettől a grafikai tervezésen és illusztráción át egészen az innovációs és alkotófolyamatig terjed. Felsőfokú formatervezői tanfolyamot is indítanak. Ez az oktatási kínálat jelenleg elsősorban osztrák érdeklődőket vonz, de szorgalmasan dolgoznak a nemzetközi kapcsolatrendszer kialakításán a közép- és kelet-európai szomszédos országokkal is.

A formatervezők utánpótlásáról gondoskodik a brnói Cseh Dizájnközpont is. Különböző versenyek, mint pl. „The excellent product of the year“ vagy „Young package“ könnyítik meg a fiatal pályakezdő formatervezők első szakmai lépéseit. Ezekkel a versenyekkel a cseh formatervezés versenyképességét is ösztönözni akarják. A „DESIGN programmal“ kis- és középvállalatokat támogatnak. Fiatal formatervezők készítették el a Cseh Köztársaság www.czech.cz aktuális internetportálját is. A színes párbeszéd-buborékokból álló logót 2007-ben az „excellent product of the year“ díjjal tüntették ki a grafikai tervezés kategóriában.

... és kiállítása.

Majd kiderül, hogy a CENTROPE formatervezői milyen formában fognak a jövőben együttműködni, egymással versenyezni vagy akár egy közös „CENTROPE design“ márkát kifejleszteni. A tapasztalatcserére már most is lehetőség nyílik: a „Design Match 2008“ keretében meghívják a CENTROPE partnerországok formatervezőit, hogy merítsenek ihletet a századforduló kiemelt formatervezett tárgyaiból és mutassák be saját terveiket. Az eredményeket az elképzelések szerint vándorkiállítás formájában csodálhatják meg az érdeklődők mind a négy résztvevő országban.

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

Kapcsolódó linkek

Designblok, Prága: www.designblok.cz

STYL divatvásár, Brno: <http://www.bvv.cz/i2000/Akce/b-styl.nsf/WWWAllPDocsID/VVEA-72RBZU?OpenDocument&LANG=DE&NAV=1&ID=0>

Grafik Design Biennale, Brno: <http://www.moravska-galerie.cz/cs/bienale/23-mezinarodni-bienale-grafickeho-designu-brno-2008/>

Czech Design: <http://www.czechdesign.cz/index.php?lang=2>

Cseh Dizájnközpont: http://www.designcentrum.cz/index_e.asp

Cumulus-konferencia, Pozsony: <http://www.vsvu.sk/cumulus>

Slovak Design Center, Pozsony: <http://www.sdc.sk/index.php?lang=en>

VAM Design Center Budapest: <http://www.vamdesign.hu/>

Vienna Design Weeks: <http://www.viennadesignweek.at/>

New Design University, St. Pölten: <http://www.ndu.ac.at/ndu>

Design Austria: <http://www.designaustria.at/aktuelles/a/tschechisches-design>

Design Match 2008: <http://2008.designmatch.cz/#nemecky>

Bekapcsolt kamerák a CENTROPE-ban

Hagyományokban gazdag filmkultúra, sokrétű filmfesztivál-élet és nemzetközileg sikeres produkciók – a felfelé ívelő közép-európai film a CENTROPE régióban jó lehetőségeket talál a kibontakozásra. A filmes terület időközben a Közép-Európa Régió fontos gazdasági tényezőjévé vált.

Első pillantásra a CENTROPE nem tűnik a filmgazdaság eldorádójának. Így például az Európai Audiovizuális Tájékoztató Iroda jelentései szerint, a cseh és az osztrák mozikban 2005-ben kerekén egy negyeddal csökkent a látogatók száma. Míg Szlovákiában ez a visszaesés egy ötödöt tett ki, addig a magyar mozik csekély veszteséget könyveltek el. Ennek következtében a mozipénztárak forgalma csökkent, de ezek a számok csak a filmgazdaság egyik sajátos aspektusára világítanak rá és erősen befolyásolja őket a nagy, elsősorban USA-beli slágerfilmek megjelenése.

Jó minőségű közép-európai mozi

Az filmvetítésekéből származó bevételek mellett a gyártás és a sokszorosítás mérvadóan hozzájárul a filmgazdaság jelentőségéhez. Az EU-államokban gyártott, évi kerekén 800 produkcióból nem nehéz arra következtetni, hogy az európai filmágazat figyelemreméltó gazdasági tényező. Ausztriában a kerekén 4 500 foglalkoztatottal dolgozó filmgazdaság 2005-ben 193,5 millió euró forgalmat ért el.

De elsősorban nem a csupasz számok tükrözik a CENTROPE filmgazdaságának a jelentőségét. Legfőképp annak a hagyományokban bővelkedő filmkultúrának a minőségéről van szó, amely az elmúlt években ismét egyre nagyobb figyelemre és elismerésre tett szert nemzetközi szinten is. Az idei Berlinale fesztiválprogramjában a cseh film öt filmmel is jelen volt. Jiří Menzel „Őfelsége pincére voltam” című filmjével 17 év óta első alkalommal vett részt ismét cseh produkció a filmek seregszemlájén az „Arany Medvéért” folytatott tulajdonképpeni megmérettetésben. 2006-ban egy CENTROPE-vonatkozású film, Jasmila Zbanic „Grbavica” című osztrák-bosnyák-német koprodukciója kapta a presztízst jelentő filmfesztivál fődíját.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy az elmúlt években egyre több közép-európai filmet választottak be a nemzetközi filmfesztiválokra való részvételre. Így például Pálfi György „Taxidermia” című családi drámája 2006-ban nemcsak Cannes-ban keltett feltűnést, hanem utána egész Európában több mint 30 filmfesztiválon is. Ezen kívül a filmet jelöltették a 2008. évi Oscarra is a „legjobb idegen nyelvű film” kategóriában. A Taxidermia ezzel nemcsak a fiatal közép-európai rendezők minőségi munkájának és sikerének a példája, hanem a sikeres közép-európai koprodukcióé is. A film ugyanis az osztrák Amour Fou gyártóvállalat és a magyar Eurofilm Stúdió Kft. együttműködésével a Studio Memento Film francia céggel való koperációban készült.

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

A Taxidermiát anyagilag mind a Bécsi Filmalap, mind a Magyar Mozgóképfelhalmozó Alapítvány támogatta.

A kooperáció arra is fontos stratégia, hogy a közép-európai filmet a szélesebb közönséggel is megismertessük. Így például Csehország, Szlovákia, Magyarország és Lengyelország a Berlinalevel összefüggésben megrendezésre kerülő „European Film Market” rendezvényen az idén már második alkalommal a „Central European Cinema” közös szlogenrel jelent meg.

Filmfesztiválok a CENTROPE kulturális székhelyén

Az élre törő közép-európai film és protagonistái széles körű lehetőségeket találnak a CENTROPE-ban a bemutatkozásra. A Közép-Európa Régióban ugyanis a zene mellett a film a második fesztivál-súlypont. A több mint egy tucat fesztiválnak köszönhetően a CENTROPE minden évben a mozirajongók találka- és gyülekezőhelyévé válik, ahol is mind „centrópai” mind nemzetközi moziműsorokat kínálnak az érdeklődőknek. A skála az animációs filmfesztiváltól a gyerekműsorok kiemelt témáján át egészen az operafilm-fesztiválig terjed.

A különböző tartalmi jelleg ellenére a fesztiválokban az a közös, hogy megkísérik a fő áramlatoktól távol eső filmeket is megismertetni a szélesebb közönséggel, és bemutatkozási lehetőséget nyújtanak a (közép-)európai mozinak. Így például a 2003-ban Mercedes Echerer által alapított „EU XXL Film” megpróbál alsó-ausztriai és bécsi partnerekkel karöltve csak DVD-n kapható, megtekintésre érdemes európai filmeket a hagyományos mozin kívül bemutatni. A filmszemle azonban csupán egyik szempontja az összkoncepciónak. Ugyanilyen fontosak a párhuzamosan megrendezésre kerülő párbeszéd-fórumok, amelyek az európai filmszakma szereplőinek lehetőséget nyújtanak a szakmai tapasztalatcserére és kapcsolatrendszerek kialakítására.

Különös kooperáció jellemző „A Film” c. cseh fesztiválra, amely Prágában és Brnóban vendégeskedik. A prágai Goethe Intézet, az Osztrák Kulturális Fórum és a prágai Svájci Nagykövetség együttes szervezésében lehetőséget nyújt a közönségnek olyan német nyelvű filmek megtekintésére, amelyek egyébként aligha jutnának el a cseh mozikba.

Kapcsolatrendszerek kialakítása magas fokon

A számtalan fesztivál nemcsak a mozifilmek kiváló minőségű élvezetét nyújtja, hanem kitűnő platform a filmalkotók és a producerek közti együttműködés megkönnyítésére is. A koprodukciós formában való együttműködés fokozott mértékben jellemző Csehországra és Szlovákiára, de lassan a többi CENTROPE régió is felzárkózik. Így például magyar és osztrák producerek a Taxidermián kívül is már sikeres közös produciókat bonyolítottak le. Bécs és Pozsony ikervárosok földrajzi közelsége szintén

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

kiváló előfeltételeket biztosít a szoros együttműködéshez. Ezért például sok bécsi színész ingázik Pozsonyba, hogy az ottani szinkronstúdiók csúcsminőségéből profitáljon.

Magyarország az elmúlt években már nemzetközi sikereket mondhatott magának nem utolsósorban Pálfi Györgynek köszönhetően, aki a „Taxidermia“ mellett már 2002-ben feltűnést keltett „Hukkle“ című filmjével. Ezt a fellendülést erősítendő az illetékesek Magyarországon azon fáradoznak, hogy az állami filmtámogatás mellett még olyan regionális intézményeket is alapítsanak, amelyek még célzottabban és specifikusabban tudnak dolgozni. A Dél-dunántúli Filmalapítvánnyal Pécs megtette az első lépést, amely nemsokára Győr, Debrecen és Budapest számára is követendő példa lehet.

Az elmúlt években különösen Győr és Bécs két CENTROPE város között alakult ki szoros együttműködés. Most a CENTRAL Europe program keretében egy INTERREG-projekten dolgoznak, amelyben a két város Péccsel – és amennyiben lehetőség nyílik rá Pozsonnyal – együtt egy audiovizuális klaszter létrehozását akarja előkészíteni. Ennek nem rosszak az esélyei, mivel a régió a képzés és a gyártás területén egymást kiegészítő struktúrákat kínál, így minden feltétel adott a művészileg és gazdaságilag sikeres együttműködéshez. Az európai filmipar támogatását célzó, EU-szinten nemrég elfogadott 2007-es MEDIA-programmal, amely 755 millió euró támogatást jelent, a filmalkotóknak és filmproducereknek a CENTROPE-ban fontos támogatási források állnak rendelkezésre a projekt előkészítéséhez és megvalósításához. Filmfesztiválok a CENTROPE kulturális székhelyén

Kapcsolódó linkek

Magyar Mozcókép Közalapítvány: <http://www.mmka.hu>

Magyar Filmunió: <http://www.filmunio.hu>

Dél-dunántúli Filmalapítvány: www.filmlocationpecs.com

Szlovák Filmintézet: www.sfu.sk

Audiovizuális Tájékoztatóközpont, Szlovákia: <http://www.aic.sk>

Cseh Filmkamara: <http://www.filmovakomora.cz>

Cseh Filmközpont: <http://www.filmcenter.cz>

Az Audiovizuális és Filmipar Szakszövetsége, Ausztria: <http://www.fafö.at>

Osztrák Filmintézet: <http://www.filminstitut.at>

Bécsi Filmalap: <http://www.filmfonds-wien.at/>

Alsó-ausztriai Film- és Mozikultúra: <http://www.noel.gv.at/Kultur-Freizeit/Kunst-Kultur/Film-und-Kinokultur.html>

Nemzetközi Film Fesztivál: <http://www.iffbratislava.sk/2007/index.html>

EU XXL Film – Az Európai Film Fórumja és Fesztiválja: www.eu-xxl.at

A film – német nyelv filmek fesztiválja Prágában és Brnóban: www.derfilm.cz

Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivál, Jihlava (CZ): <http://www.dokument-festival.cz>

Newsletter 05

a kulturális iparágak és a kreatív gazdaság a CENTROPE-ban

CENTROPE projekt-hírek: “Ready for Take Off”

A Közép-Európa Régió az első CENTROPE gazdasági és munkaügyi beszámoló nemcsak átlagon felüli gazdasági fejlődést, hanem mindenekelőtt jelentős növekedési potenciált is tanúsít. A pozsonyi CENTROPE-konferencián erről folytatnak eszmecserét a CENTROPE partnervárosok és -régiók csúcspolitikusai a sikeres vállalkozókkal és gazdasági kutatókkal.

A CENTROPE startra kész

A néhány évvel ezelőtt még utópiának tartott CENTROPE ma egyre inkább magától értetődő valósággá válik. A schengeni határ Ausztria, Csehország, Szlovákia és Magyarország közti megszűnése további jelképes lépést jelent a Közép-Európa Régió összeolvadása irányába.

Kapcsolják be a biztonsági övet

2006 márciusában a CENTROPE partnerei a „2015-ös jövőképpel” a Közép-Európa Régió jövőbeli fejlődésének közös jövőképét fogalmazták meg. Másfél évvel később elkészült a részletes üzleti terv, az egyenlő jogú partnerek által képviselt konkrét együttműködési tevékenységek menetrendje, hogy a 2015-ös jövőképben vázolt célokat lépésről lépésre meg lehessen valósítani.

A CENTROPE a magasba emelkedik

A Közép-Európa Régió gazdasági fejlődését a szakértők átlagon felül dinamikusnak tartják. A kínáló esélyek eredményes kiaknázásának előfeltételét valamennyi CENTROPE partner összpontosított és fokozottan összehangolt politikája jelenti. A pozsonyi politikai konferencián erről folytatnak eszmecserét a politikusok a CENTROPE sikeres vállalkozóival és gazdasági kutatóival.

CENTROPE 2007 politikai konferencia

„... READY FOR TAKE-OFF ...“

2007. november 26., 10.00-tól 12.30 óráig, Župný Dom, Pozsony